

รูปที่ 1. ประดิษฐ์ หุตางกูร (ภาพจากหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ (1))

ประดิษฐ์ หุตางกูร

ผู้ก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ตอนที่ 1: ชีวิตและการทำงาน

อาจารย์ประดิษฐ์ หุตางกูรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รวมถึงการพัฒนางานเภสัชกรรมอุตสาหกรรมในประเทศไทย ตลอดจนนโยบายสำคัญของประเทศที่เกี่ยวกับยา ตลอดชีวิตทั้งในช่วงเวลาที่รับราชการและหลังจากเกษียณอายุ อาจารย์ได้เสียสละเวลาและทุ่มเทสติปัญญาเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพเภสัชกรรม มุ่งมั่นเพื่อส่วนรวม และไม่เคยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ท่านดำรงตนเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับเภสัชกรรุ่นหลัง โดยมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและสมถะ วิจารณ์เภสัชกรรมขอเสนอประวัติของท่านในวารสารเล่มนี้เพื่อสวดดีคุณความดีของท่าน และจะนำเสนอผลงานเด่นของอาจารย์ประดิษฐ์ หุตางกูรในวารสารเล่มต่อไป

อาจารย์ประดิษฐ์ หุตางกูรเกิดเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2465 ที่อำเภอขันเงิน จังหวัดหลังสวน (ในเวลาต่อมา จังหวัดหลังสวนถูกยุบเป็นอำเภอหลังสวนขึ้นกับจังหวัดชุมพร) ท่านเป็นบุตรคนที่ 4 ในจำนวน 9 คนของขุนสารธนพิพัฒน์ (ยุกัวน หุตางกูร) และนางเชียม หุตางกูร (นามสกุลเดิม วิชัยดิษฐ์) อาจารย์ประดิษฐ์สมรสกับเภสัชกรหญิงขสเม บำรุงสวัสดิ์ในวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2495 และมีบุตรชายหนึ่งคน

ในวัยเรียน

ในวัยเยาว์ อาจารย์ประดิษฐ์เรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนสวนศรีวิทยาซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดหลังสวน ในปี พ.ศ. 2475 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จังหวัดหลังสวนถูกยุบเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชุมพร บิดาของท่านซึ่งเป็นเสมียนตราจังหวัดต้องย้ายไปอยู่จังหวัดสงขลา อาจารย์ประดิษฐ์ต้องย้ายไปอยู่สงขลาและเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนมหาวชิราวุธจนจบเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่

5 เมื่อปี พ.ศ. 2480 หลังจากนั้น อาจารย์ประดิษฐ์ย้ายมาศึกษาต่อที่โรงเรียนอานวยศิลป์ ปากคลองตลาด กรุงเทพมหานคร จบชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 และสอบคัดเลือกเข้าโรงเรียนเตรียมจุฬายา แม้ว่าอาจารย์ประดิษฐ์สมัครเข้าเรียนในคณะแพทยศาสตร์ได้ แต่ขณะเรียนอยู่ชั้นเตรียมปีที่ 2 มีทุนของ ก.พ. ในแผนกเภสัชศาสตร์ อาจารย์จึงเข้าสอบและได้ทุนของคณะเภสัชศาสตร์ หลังจากนั้นจึงย้ายมาเรียนคณะเภสัชศาสตร์เมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ในขณะที่นั้น (พ.ศ.2484) คณะเภสัชศาสตร์มีฐานะเป็นเพียงแผนกอิสระเภสัชกรรมศาสตร์ที่สังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บิดาของท่านอาจารย์ประดิษฐ์เสียชีวิตลงในปลายปี พ.ศ.2484 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ชีวิตในช่วงนี้ของอาจารย์ประดิษฐ์มีความลำบาก เพราะมารดา กับน้อง ๆ อยู่ต่างจังหวัด แต่อาจารย์ประดิษฐ์อยู่กรุงเทพฯ กับพี่สาวและพี่เขย ซึ่งต้องคอยหลบระเบิดในช่วงสงคราม อย่างไรก็ตาม ความยากลำบากไม่ได้กระทบผลการเรียนของอาจารย์ ท่านได้รับรางวัลเหรียญทองเมื่อสำเร็จการศึกษา

ในปลายปีการศึกษา 2486 ขณะที่อาจารย์ประดิษฐ์เรียนในชั้นปีที่ 2 นั้น ชั้นปีที่ 3 และ 4 ของแผนกอิสระเภสัชกรรมศาสตร์ถูกแยกไปสังกัดมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ที่จัดตั้งขึ้นใหม่และถูกยกฐานะเป็นคณะเภสัชศาสตร์ ขณะที่อาจารย์ประดิษฐ์เรียนอยู่ในชั้นปีที่ 4 ต้นปี 2488 สงครามทำให้ภาวะบ้านเมืองยากลำบากมาก กรุงเทพมหานครถูกโจมตีทางอากาศอย่างหนักหน่วง คณะเภสัชศาสตร์ต้องปิดการเรียนการสอนอย่างไม่มีกำหนด อาจารย์ประดิษฐ์ต้องเฝ้าบ้านพักที่อยู่ใกล้สถานีรถไฟบางกอกน้อยเพียงลำพัง เพราะพี่น้องต่างอพยพหนีภัยสงครามไปหมด คืนหนึ่งเมื่อสถานีรถไฟถูกระเบิด ด้วยความตกใจ อาจารย์คว้าได้ลิ้นชัก

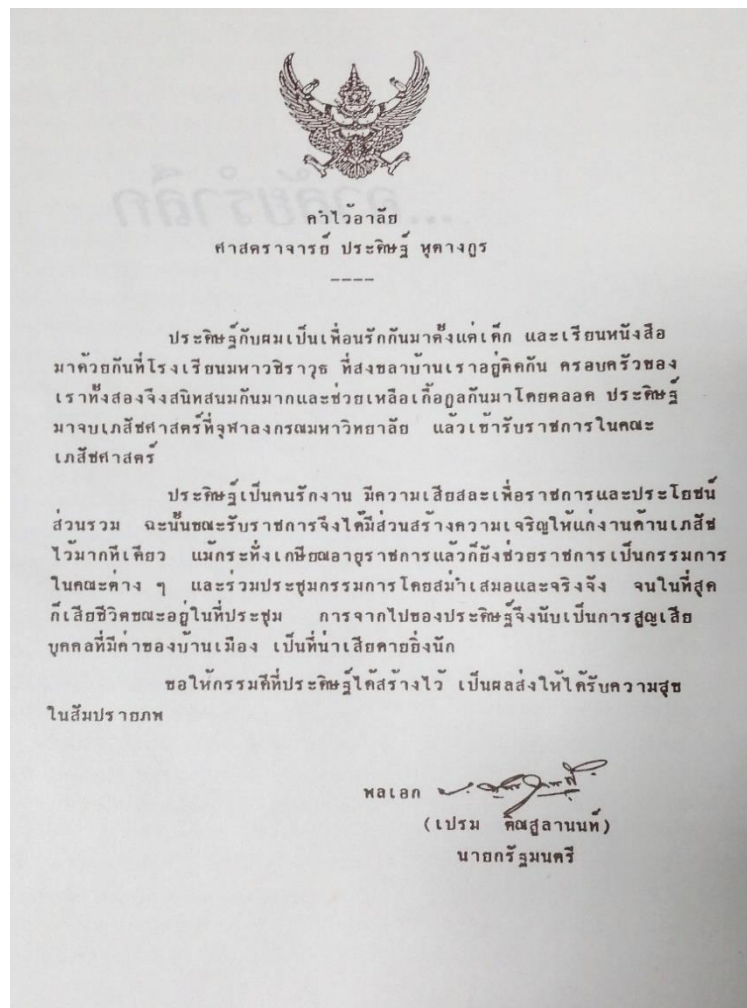
ใส่หนังสือเรียนแบกไปอันเดียว และกระโดดลงเรือหนีโดยไม่มีพายุ เรือจึงล่องลอยไปตามกระแสน้ำจนกระทั่งมีคนช่วยเหลือลากเรือเข้าฝั่ง

ระหว่างที่คณะเภสัชศาสตร์เปิดภาคเรียน อาจารย์ประดิษฐ์ต้องทำงานประมาณ 6 เดือนที่ร้านยาในกรุงเทพมหานคร เมื่อคณะเภสัชศาสตร์เปิดภาคเรียนอีกครั้ง อาจารย์ประดิษฐ์ได้กลับเข้าศึกษาจนสำเร็จการศึกษาและได้รับปริญญาเภสัชศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เมื่อปี พ.ศ. 2488 ซึ่งนับว่าอาจารย์เป็นบัณฑิตรุ่นที่ 3 ของหลักสูตรปริญญา 4 ปี

ชีวิตการทำงาน

เมื่อสำเร็จการศึกษา อาจารย์ประดิษฐ์เริ่มเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในวิชาชีพ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2488-2490 ท่านเริ่มทำงานที่ร้านขายยาของนายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล (บุญส่งฟาร์มาซี) ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนสุริวงค์ จนกระทั่ง

สงครามเลิก ท่านได้รับราชการเป็นอาจารย์ตรีในภาควิชาเภสัชอุตสาหกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2498 อาจารย์ประดิษฐ์ได้รับทุน ICA ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาเภสัชอุตสาหกรรมที่ Purdue University สหรัฐอเมริกา และได้ฝึกงานที่ National Institute of Health รวมทั้งได้ศึกษาวิชาฟิสิกส์ใน School of Physics ที่ Purdue University ท่านจึงเป็นผู้ริเริ่มสอนวิชา Physical Pharmacy ในประเทศไทยแก่นักศึกษาเภสัชศาสตร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ในปี พ.ศ. 2508 อาจารย์ประดิษฐ์ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าภาควิชาเภสัชอุตสาหกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ แต่เมื่ออาจารย์ทำหน้าที่รักษาการเลขาธิการคณะเภสัชศาสตร์ในปี พ.ศ. 2507 อาจารย์ได้รับหน้าที่ให้เป็นผู้ร่างโครงการก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเดิมเรียกว่า “คณะเภสัชศาสตร์พญาไท” มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อเพิ่มการผลิตเภสัชกรตามความต้องการของกระทรวงสาธารณสุขเนื่องจากมีความขาดแคลนเภสัชกรอย่างมากในขณะนั้น

รูปที่ 2. คำไว้อาลัยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (1)

การก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์แห่งใหม่มีความยากลำบากอย่างยิ่ง ตั้งแต่การจัดหาพื้นที่ การตัดแปลงอาคารเดิมที่มีอยู่ให้กลายเป็นสถานศึกษาที่เหมาะสม การสรรหาบุคลากร ตลอดจนการร่างหลักสูตร ภายใต้งบประมาณอันจำกัด แต่ด้วยความสามารถในการบริหารของอาจารย์ประดิษฐ์ ตลอดจนความศรัทธาและความรอบคอบในการทำงาน อาจารย์วางแผนก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์แห่งใหม่อย่างรอบคอบในทุกมิติและเป็นระบบอย่างยิ่ง ในด้านสถานที่ มีการตัดแปลงอาคารเดิมของคณะวิทยาศาสตร์ที่สร้างให้เป็นอาคารของคณะเภสัชศาสตร์ และมีการพัฒนาปรับปรุงในลักษณะที่ ค่อยเป็นค่อยไปภายใต้งบประมาณที่จำกัด ต่อมา อาจารย์ประดิษฐ์ได้รับแต่งตั้งเป็นคณบดีคนแรกในปี พ.ศ. 2515 และดำรงตำแหน่งจนถึงปี พ.ศ. 2526 อาจารย์ยังมีบทบาทบริหารในระดับมหาวิทยาลัย โดยดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดลในระหว่างปี พ.ศ. 2519 ถึง 2522 อาจารย์เข้าศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรในปี พ.ศ. 2519

นอกจากงานประจำในหน้าที่แล้ว อาจารย์ประดิษฐ์ หุตางกูรยังได้รับเกียรติให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษ เช่น กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กรรมการการจัดทำตำรายาของประเทศไทย กรรมการยา กระทรวงสาธารณสุข กรรมการจัดทำยาบัญญัติยาหลักแห่งชาติ กรรมการควบคุม

การประกอบโรคศิลป์ สาขาเภสัชกรรม ชุดทำการสอบความรู้และทำการสอบสวน กระทรวงสาธารณสุข กรรมการโครงการวิจัยพืชสมุนไพร องค์การเภสัชกรรม คณะผู้ทำงานด้านวิชาการองค์การเภสัชกรรม เป็นต้น

หลังเกษียณอายุแล้ว อาจารย์ได้รับพระราชทานปริญญาเภสัชศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์เมื่อ พ.ศ. 2527 ในวัยเกษียณ ท่านยังคงทำประโยชน์ให้ส่วนรวมโดยการทำหน้าที่กรรมการในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ มากมาย เมื่อปลายเดือนมีนาคม พ.ศ. 2528 ขณะทำงานในฐานะที่ปรึกษาของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ท่านเกิดอาการแน่นหน้าอกและเข้ารับการรักษาที่ห้องไอซียู โรงพยาบาลราชวิถี ท่านรักษาตัวในโรงพยาบาลเพียง 10 วันก็กลับบ้านเนื่องจากห้วงงานที่ยังไม่เสร็จสิ้น แม้แพทย์ได้ขอให้ท่านพักผ่อนให้มากขึ้น อาจารย์เริ่มทำงานเช่นเดิมจนในระหว่างการประชุมคณะกรรมการแห่งชาติด้านยาที่ห้องประชุมกระทรวงสาธารณสุขเมื่อเวลา 14.00 น. ของวันพุธที่ 22 พฤษภาคม 2528 ท่านเกิดภาวะหัวใจล้มเหลวกะทันหัน และเสียชีวิต รวมอายุได้ 63 ปี

เอกสารอ้างอิง

1. Anon. Cremation memorial book: Pradit Hutangkool. Bangkok: publisher unknown; 1985.